

El meu pare era un assassí

Recordo que em vaig imaginar uns quants cops el pare intentant escanyar aquell vell i apartant--lo

Edicions del Periscopi (<http://periscopi.cat>) publica *Daha!*, l'última novel·la de l'escriptor turc Hakan Günday. L'any 2015 va ser guardonada amb el Premi Médicis Estranger i ha estat considerada una de les primeres a tractar la crisi dels refugiats. Un relat de desesperació, de crueltat i de deshumanització.

Daha! és la primera paraula que aprenen els immigrants il·legals que travessen el mar fins a Turquia buscant una vida millor. Vol dir "més". Més benestar, més solidaritat, més companyia, més protecció, més vida. A Turquia es trobaran amb en Gazâ, el fill d'un traficant de persones. Amb només nou anys assumeix que ha de seguir els passos del seu pare. Tot i que d'entrada fa la seva feina sense mostrar ni una engruna d'empatia, el destí l'obligarà a lluitar per la seva supervivència, cosa que el farà reflexionar.

Llegim l'arrencada d'una obra que ens permet ser testimonis directes dels conflictes socials actuals. Dels perills i les barbàries a què s'enfronten cada dia milers de persones que lluiten per aconseguir un futur millor. La traducció és de Jordi Martín Lloret. L'edició conté un pròleg de Francesc Serés.

Foto: manhhai

Si el meu pare no hagués estat un assassí, jo no hauria nascut...

«Va ser dos anys abans que tu naixessis... Hi havia un vaixell, no ho oblidaré mai, es deia *Swing Köpo*... El vaixell d'un mala peça anomenat Rahim... El cas és que van canviar la mercaderia... Hi havia almenys quaranta caps. Un dels homes estava malalt. Si haguessis vist com tossia! Estava a les acaballes! Devia tenir uns setanta anys, potser vuitanta...»

Si el meu pare no hagués estat un assassí, jo tampoc no ho hauria estat... «Li vaig dir: ?Què busques? Vols fotre el camp, vols emigrar? Encara que arribis on vols anar tampoc no hauràs avançat gaire. Per què ho aguantes, tot això? Per anar a morir??. Total, que al final en Rahim em va dir: ?Vine amb nosaltres, a la tornada et diré un parell de coses?. En aquella època jo no tenia feina, encara no m'havia comprat el camió...»

Si el meu pare no hagués estat un assassí, la meva mare no s'hauria mort mentre em donava a llum...

«De tant en tant em cuidava una mica dels il·legals... Aprenia l'ofici fent feinetes... ?D'acord?, vaig dir. Vaig pujar a bord, el vaixell va salpar... I una mica abans d'arribar a Sakiz va esclatar una bona tempesta! El *Swing Köpo* va naufragar! Sense entendre què passava ens vam trobar a l'aigua...»

Si el meu pare no hagués estat un assassí, jo no hauria arribat mai a fer nou anys i no hauria acabat assegut a la seva taula.

«Hi havia homes per totes bandes, tots cridant... Eren gent del desert, naturalment no sabien nedar! Anaven desapareixent els uns darrere els altres. S'enfonsaven com pedres! S'ofegaven... De sobte vaig veure en Rahim, que tenia el front tot ensangonat. S'havia donat un cop al cap. Les onades eren com murs. Els homes pujaven i baixaven! De sobte, en Rahim va desaparèixer...»

Si el meu pare no hagués estat un assassí, no hauria pogut explicar--me aquesta història i jo no hi hauria estat per escoltar--la...

«M'he proposat nedar, però no sé cap a quina direcció he d'anar... És negra nit! Espero sortir--me'n... Però em costa mantenir el cap fora de l'aigua... M'enfonso, torno a la superfície... Em dic: ?Ai, Ahad, estàs ben fotut...?. Tot d'un plegat, entre dues onades grosses, veig una cosa blanca... I a sobre, una silueta fosca...»

Si el meu pare no hagués estat un assassí, jo no hauria sabut mai que ho era...

«És el paio que està malalt... El que està a les acaballes. Ha trobat un salvavides i s'hi aferra. No sé ben bé com, però aconsegueixo atrapar--lo. Agafo el salvavides, l'hi arrabasso de les mans... Ell em mira... Allarga el braç... L'aparto... Intento escanyar-lo... Al final se l'emporta una onada...»

El meu pare era un assassí, vet aquí...

Aquell vespre em va explicar amb calma la seva història. Destil·lava entre els llavis paraules entretallades per silencis. Per això se'm van quedar gravades, clavades en la memòria. No paren de donar--me voltes dins del cap. O si més no dins del que em queda de cap... Ara penso que si no hagués estat un assassí no hauria pogut ser el meu pare. Perquè només un assassí podia ser el meu pare. El temps ja ho ha demostrat prou...

Ell no va tornar a parlar mai més de l'assassinat. Ja no calia. Quants cops es pot confessar el mateix pecat a la mateixa persona? Amb un ja n'hi ha prou. I en acabat l'únic que pots fer és aixecar--te tranquil·lament de la taula i anar--te'n a dormir. Això si aconsegueixes aclucar l'ull!

Em pregunto per què torno a pensar ara en aquell vespre, i per què m'ho va explicar. M'ho explicava a mi o s'ho explicava a ell mateix? Potser era l'única lliçó que podia donar al seu fill de nou anys. Era tot el que podia ensenyar--me: «Tu salva'!». I recordo que en vaig treure una altra lliçó: «Però no expliquis a ningú com ho has fet...». Recordo que jo mateix em deia plorant: «No se li pot dir a ningú que si encara respira és perquè ha robat una altra vida». Jo només tenia nou anys. Tot allò em superava... Algú podia aferrar--se a la vida simplement per poder explicar com havia sobreviscut? Recordo que em vaig imaginar uns quants cops el pare intentant escanyar aquell vell i apartant--lo. I em deia que aquell home també devia tenir una nou d'Adam. I em preguntava si el pare havia tingut aquella protuberància a la mà... La nou d'Adam del vell havia deixat cap marca a la mà del pare? Jo la notava quan m'acariciava la galta? Recordo que vaig acabar adormint--me. Després em vaig despertar... Em va preparar l'esmorzar, recordo l'ordre i la bufetada que em va donar.

Una torrada...

?Què has après del que et vaig explicar ahir?

?Que o es moria aquell home o et mories tu...

Dos talls de formatge...

?Molt bé... I doncs... Tu què hauries fet en el meu lloc?

?Potser el salvavides ens hauria aguantat als dos.

La bufetada...

?Au va, no em miris així! I eixuga't les llàgrimes...

?Sí, pare.

Un ou...

?Sense mi tu no hi series, ho entens?

?Sí, pare.

Tres olives...

?Molt bé... No ho oblidis mai, això! I ara digue'm, què hauries fet en el meu lloc?

?El mateix que tu, pare.

Una mica de mantega...

?Tot el que he fet a la vida ho he fet per tu.

?Gràcies, pare.

L'ordre...

?Com que has entès que aquesta feina és una manera de lluitar per viure, vindràs amb mi!

?D'acord, pare.

El pare necessitava un soci que hi estigués lligat per la sang, la carn i els ossos. Volia associar--

se amb el seu fill per no haver de compartir els guanys amb un estranger.

?Vindràs amb mi! ?va repetir abans d'anar--se'n.

Així, doncs, aquell any, a penes sortit d'escola, em vaig convertir en traficant d'immigrants. A nou anys... No és que fos cap gran canvi. De fet jo ja era fill d'un traficant...

Ara penso que devia estar borratxo quan em va explicar aquella història. Quan se'n va adonar ja era tard... Probablement el pare era un sonat. Potser la culpa era del seu pare. I ell també ho devia haver tret del seu pare... I el seu pare del seu pare... Però que no som pas tots fills dels supervivents, dels qui van sortir indemnes de les guerres, dels terratrèmols, de les grans sequeres, de les massacres, de les epidèmies, de les ocupacions, dels conflictes i de les catàstrofes? Fills d'estafadors, de lladres, d'assassins, de mentiders, de delators, d'aquells que van arrabassar als altres el salvavides... D'aquells que van poder sobreviure... Que estaven disposats a tot, a qualsevol cosa, per sobreviure... Si avui som aquí és perquè un dels nostres avantpassats va dir: «O ell o jo!». Potser no hi ha cap mal, en això. Pensem que és lleig, però potser és ben natural... Potser no hi ha res lleig en la natura... I potser no hi ha res bonic tampoc... Un arc de Sant Martí no és res més que un arc de Sant Martí i no hi ha ni un sol llibre de ciències naturals que li atorgui cap poder particular.

Al capdavall jo dec la vida a dues morts: l'una obeeix al desig de viure i l'altra al desig de procrear... La primera la dec al meu pare, la segona a la meva mare... Així vaig venir al món... Tenia cap altra opció? Probablement... Però ves a saber, potser és així com funciona la vida, potser està escrit en algun lloc:

Introducció a la física de la vida:

Tot naixement comporta almenys dues morts. Dues morts lligades l'una al desig de viure i l'altra al desig de procrear.

El nadó, per mantenir-se viu, ha d'ignorar que ha vingut al món gràcies a aquestes morts.

Si no, la seva persona és conflictiva i es mor cada dia.

Sí, em dic Gazà...(*1)

Però no he pensat mai a suïcidar-me.

El suïcidi se sent.

I és veritat que jo l'he sentit. Almenys una vegada.

Penso explicar--me una història i penso donar--la per bona. Perquè cada cop que miro enrere cap al passat hi veig canvis. Els llocs difereixen, els fets es modifiquen. En aquesta existència no hi ha res que es quedi al mateix lloc. Les coses no estan mai contentes del lloc que ocupen. De fet potser no tenen un lloc de nit. Per això no es queden mai al forat on les havies deixat, al clot que havies cavat especialment per a elles, per a les seves dimensions. Et deixen amb un pam de nas! Toquen el dos així que gires l'esquena, canvien de lloc per fer--te tornar boig. Sobretot el teu passat...

Ha arribat l'hora. Ara has d'explicar tot el que recordes i segellar--ho. Perquè s'ha acabat! Ja no tornaràs enrere. Ni tan sols et tornaràs a mirar en un mirall. Ho evacuaràs tot explicant--ho. I en acabat et netejaràs les dents amb un escuradents i ho trepitjaràs tot. És l'única oportunitat que tens

de sobreviure... Si no ho fas el cos en el qual vius farà per manera d'aturar el temps! Perquè a ell no se li escapa res: sap que s'ha de morir i que es podrà... Qui és el fill de puta que l'hi ha dit? Aquest cos sap que la dinyarà i desapareixerà... Precisament per aquest motiu estreny la vida amb les dents, com un gos rabiós, i em fa repetir sense parar els mateixos errors. I vinga, i torna--hi! Per guanyar temps, no para de tornar--me al déjàvu que pertany al passat... Però ara s'ha acabat! Quan arribi al final de la meva història, quan calli, ja només podré cometre errors nous! Errors estranys per fer galopar el temps! Errors per despistar el rellotge! Errors grandiosos i inaudits com ara el descobriment d'un continent perdut o d'una vida extraterrestre! Errors extraordinaris com ara homes que fan màquines que fan màquines que fan homes que fan màquines! Errors gegantins com ara la creació divina! Errors imprevisibles com ara el caràcter, que és l'invent més gran després de Déu! Màgics, com el primer error d'un nadó! Cometre un error és tan mortal com el naixement! És l'única cosa que vull... I també, potser, una mica de sulfat de morfina.

La diferència entre Orient i Occident és Turquia. No sé si és el resultat de la sostracció, però estic segur que la distància que els separa és igual de gran. Vivíem allà, nosaltres. En un país on els polítics, a la televisió, recordaven cada dia la importància de la geopolítica. Al principi jo no sabia com interpretar-ho. Això volia dir que el nostre país era com un edifici en ruïnes davant del qual s'atura en plena nit un autobús amb l'interior tenebrós i els fars enlluernadors? Que és un pont immens de 1.565 quilòmetres de llarg sobre el Bòsfor? Un pont gegant infligit als habitants d'aquest país. Un vell pont entre l'Orient de peus descalços i l'Occident ben calçat, sobre el qual passa tot el que és il·legal. Tot això m'amoïnava. I sobretot aquella gent que en diuen il·legals... Fèiem tots els possibles perquè no se'ns quedessin entravessats a la gola. Ens empassàvem la saliva i enviàvem tot el contingut allà on volia anar... Comerç d'una frontera a l'altra... D'un mur a l'altre... Per descomptat la resta del món no es quedava pas de braços plegats, i els creava tota mena de problemes per entrebancar--los la cursa precipitada entre el lloc on havien nascut i el lloc on acabarien morint. Els amargaven la vida amb problemes de mides, de pes i d'edat... Mentre que nosaltres ens acontentàvem de resoldre qüestions de latitud i longitud. Portàvem aquella gent de l'infern al paradís. Jo no crec ni en l'un ni en l'altre. Però aquella gent eren especialment crèduls. Els era innat! Raonaven així: si existeix un infern arrasat per la guerra i on la gent es mor de gana, també hi ha d'haver per força un paradís. Però s'equivocaven. Els havien aixecat la camisa. L'existència d'un infern no prova de cap manera que també hi hagi un paradís! Però jo els entenia. Era el que els havien ensenyat, com a tothom... Ho havien escrit en una gran pissarra i ho havien fet aprendre de memòria a la població mundial. La pissarra mostrava la lluita entre el bé i el mal, entre l'infern i el paradís. Però aquesta lluita no existeix ni ha existit mai. La guerra despietada que se suposa que es lliuren el bé i el mal fins al judici final és l'estafa més gran de què ha estat mai víctima la humanitat. Segurament es tractava de mantenir l'ordre públic i de protegir el poder establert. Perquè si s'hagués admès que tots els homes eren bons i dolents alhora, els dirigents que despertaven l'admiració de les masses i arrossegaven les multituds haurien estat els primers a veure's entelada la pròpia imatge. Això hauria provocat una gran confusió i la gent hauria deixat de voler sacrificar la vida per ningú. Però no era així i la manera més senzilla d'incitar la gent a entrematar--se era cridar els bons a lluitar contra els dolents. Els qui deien: «Els bons sou vosaltres!», el que volien dir era: «Aneu a matar per mi!»; i els qui deien: «Vosaltres anireu al paradís!», donaven a entendre: «Els qui heu mort aniran a l'infern!». D'aquesta manera el paradís i l'infern, el bé i el mal partien per la meitat la criatura dita humana i la posaven en aquesta situació absurda: les dues meitats estaven sempre a mata--degolla. Uns mercaders molt hàbils havien aconseguit vendre a uns homes lliures, sota l'emalatge de la teoria de l'antagonisme, una obediència garantida de per vida. El joc consistia a empènyer uns gossos dòcils a llançar--se contra uns altres gossos dòcils! La llum i la foscor no eren hostils l'una amb l'altra. L'únic antagonisme que existia era de caràcter biològic: *To be or not to be*, ser mort o ser viu... I quan es transportava gent només calia vetllar per una cosa: el nombre de persones vives que es lliurava havia de ser el mateix que el de les persones que s'havia rebut. Saber si aquella gent s'imaginava que fugia de l'infern per anar al paradís no tenia cap importància. Transportàvem carn. Res més. El somni, els pensaments o els sentiments no estaven inclosos en el preu. Potser si haguessin pagat prou ja ens hauríem espavilat per fer--los passar sense danys. Fins i tot m'ho hauria pres com una qüestió personal, hauria procurat que els somnis que s'havien format a casa ?o al cau, fos quin fos, on

havien nascut? no es trenquessin durant el trajecte. N'hauria tingut prou de fer--los mirar unes quantes pel·lícules de Hollywood perquè continuessin creient en el paradís. O fins i tot, utilitzant un mètode que sovint s'ha demostrat eficaç al llarg de la història, d'ensenyar--los un llibre sant. O d'ensenyar--lo només a un de sol. I que aquest s'encarregués d'instruir els altres. A la seva manera... Fins i tot m'hauria avingut a fer tot això de franc, però no tenia temps. Sempre tenia alguna altra cosa a fer.

?Gazâ!

?Sí, pare?

?Ves a buscar les cadenes al magatzem.

?Sí, pare.

?I no et descuidis les claus!

?Les porto a la butxaca, pare.

Mentia. Ho havia perdut tot. Però no em pensava pas que se n'adonarien. Això em va costar dos mastegots i una puntada de peu al cul. Com podia sospitar que el meu pare, en cas de necessitat, encadenava la gent?

?Gazâ!?Sí, pare?

?Ves a buscar l'aigua i reparteix--la!

?Sí, pare.

?Però no pas una ampolla per persona com l'última vegada! Dona'ls una ampolla per cada dos, entesos?

?Ja, pare, però és que sempre diuen el mateix.

?Què diuen?

?Més!

Mentia. Sí que era veritat que sempre deien *Daha!*, de fet era l'única paraula turca que coneixien. Però jo no mentia perquè anéssim escassos d'aigua, sinó perquè no volia reduir els meus ingressos. Havia començat a vendre l'aigua que se suposava que havia de repartir de franc. Sense que el pare ho sabés, és clar... Què voleu, si només tenia deu anys.

?Gazâ!

?Sí, pare?

?Ho has sentit? Diria que ha cridat algú!

?No, pare.

?M'ho deu haver semblat.

?Segurament...

Allò era una altra mentida. I tant que havia sentit aquell crit. Però és que acabava de descobrir, tot

just feia un parell de dies, que tenia un tros de carn que no servia només per orinar. I l'únic que volia era enllestir la feina com més aviat millor per anar a tancar--me a la meva habitació. A la caixa del nostre camió preparat per sortir hi havia vint--i--dos adults i un nadó. Com hauria pogut imaginar que aquell crit, reprimat pels altres passatgers, era el d'una mare que acabava de veure morir la seva criatura als braços? I si ho hagués sabut, què hauria canviat? Res. Només tenia onze anys.

* 1: *Gazâ* també fa referència a la guerra santa que té com a objectiu protegir o propagar l'islam.

Hakan Günday

Daha!

Pròleg de Francesc Serès
Traducció de Jordi Martín Lloret

PREMI MÉDICIS ÉTRANGER 2015

En llengua turca, *daha* vol dir 'més'. És també la primera paraula que aprenen els immigrants il·legals que arriben a Turquia a la recerca d'una vida millor. Allà poden acabar a la mercè d'en Gazà, un nen de nou anys que, seguint els passos del seu pare, s'ha convertit en traficant d'éssers humans. Sumit en aquesta barbàrie, pren distància de l'horror executant les seves tasques sense empatia fins que un accident fatal l'obliga a confrontar-se amb la seva pròpia supervivència, i li proporciona un difícil camí cap a la redempció.

«El resum dels conflictes que assolien mig món, religiosos, econòmics, culturals, demogràfics i històrics. Això és el que aconseguix, de vegades —aquesta vegada—, la literatura.» Francesc Serès

En aquesta història viva que creix a les mans de qui la il·legeix, *Daha!* és un crit de desesperació i, també, l'exigència a que els contrabandistes sotmeten els immigrants, convertits en mercaderia després d'haver estat despullats de la seva humanitat. Hakan Günday ens ofereix un text esfereïdor, escrit amb una poètica demolidora, que examina la vida dels que es lliuren, cada dia, a la guerra humana.

IRIC FA

ISBN 978-84-946014-2-2

Daha! (<http://periscopi.cat/antipoda/item/daha>)

© Hakan Günday

© traducció de Jordi Martín Lloret

© Edicions del Periscopi